

## ПОЛІТИЧНІ ЦІННОСТІ ЯК ФУНДАМЕНТАЛЬНА ОСНОВА ПАРТІЙНИХ ІДЕОЛОГІЙ

Вінницький національний технічний університет

### **Анотація**

*Представлено теоретико-політологічний аналіз проблеми ціннісного змісту партійних ідеологій в сучасній Україні.*

**Ключові слова:** політична ідеологія, політичні цінності, політична партія.

### **Abstract**

*Presents theoretical and political analysis problems of value content of party ideologies in modern Ukraine.*

**Keywords:** political ideology, political values, political party.

Політичні ідеології та їх окрема форма — партійні ідеології — протягом тривалого часу є об'єктом численних політологічних і політико-соціологічних досліджень. При цьому у фокусі наукових інтересів знаходяться переважно ідейно-символічні конструкти, ідеологічні уявлення та фрейми, на основі яких партії конструюють свої програмні документи і консолідують власних прихильників. З моменту виокремлення концепту ідеології як наукового поняття, визначення її основних компонентів і функцій, вчені неодноразово намагалися виявити взаємозв'язок між цінностями і ідеологіями. Ключовим аргументом у цьому процесі, на думку С. Фелдман, була ідея про те, що «саме відмінність цінностей формує основу відмінностей між ідеологіями» [1, с. 136].

Політичні цінності як елементи політичної ідеології становлять значний інтерес, в першу чергу як фундаментальні основи, необхідні для конструювання певної інтегративної ідеології — системи поглядів і уявлень на світоустрій і місце в ньому України, а також визначення траєкторії суспільного розвитку і соціальних технологій досягнення бажаного результату в майбутньому.

Нечітке визначення ідеології, що означена категорією «певна», цілком виправдане тим, що згідно ст.15 Конституції України жодна ідеологія «не може визнаватися державою як обов'язкова». Але ідеологія для суспільства — усе одно, що сенс життя для людини без якого вона не здатна повноцінно соціалізуватися і реалізувати себе в соціумі. Подібно до цього й суспільство не може без ідеологічно визначеної загальноприйнятої стратегічної мети вдосконалюватися й рухатися вперед. Отже ідеологія визначає стратегію функціонування і розвитку соціуму [2, с. 3].

До характерних особливостей політичних цінностей слід віднести їх нечисленність, ієрархічну організованість, структурованість, абстрактність і стійкість. Визначаючи на теоретичному рівні такі компоненти свідомості як уявлення, цінності і образи, слід звернути увагу на те, що цінності в структурі особистості займають одну з найвищих позицій, оскільки беруть участь у виробництві смислів, в тому числі смислів політичних. У свою чергу, політичні цінності багато в чому визначають особливості сприйняття ідеології і політичні уявлення.

Ідеологічні платформи політичних партій України викладені головним чином у їхніх програмах як ідеологічних документах, в яких представлені основні цілі, бажаний образ майбутнього, тактичні завдання партії. У партійних програмах політичні цінності знаходять своє вербальне вираження у вигляді ідей і конструктів, які розкривають основні політичні орієнтації та принципи партії.

Щоб визначити місце політичних цінностей в програмі політичної партії, слід поглянути на її текст з точки зору його внутрішньої структури. Тексти програм політичних партій не є однорідними. У них слід розрізняти світоглядне ядро, ціннісно-мобілізуєчу доктрину і програмну частину.

Якщо уявити ієрархічну модель партійної програми, то на вершині її слід розмістити основну мету партії, потім її цінності і, нарешті, весь технологічний інструментарій, який служить забезпеченню досягнення мети і затвердженню цінностей конкретної партії. Аналіз політичних цінностей в структурі партійних ідеологій, передбачає не тільки виявлення їх змістовного наповнення, а й зіставлення їх з очікуваннями і запитамися громадян України. Подібний ракурс наукового погляду обумовлений особливостями партійно-ідеологічного будівництва в сучасній

Україні, де для більшості сучасних партій привабливі різного роду центристські ідеї, які досить складно точно зафіксувати в ідеологічній системі координат. Вони не вимагають серйозного теоретичного опрацювання висунутих пропозицій, легко коригуються відповідно до політичної кон'юнктури [2].

Крім того, в політичній палітрі України сьогодні такі ідеологічні поняття, як «консерватизм», «комунізм», «лібералізм» дещо відмінні від початкового значення, що пояснюється особливостями соціально-політичних процесів, коли поява нових для української політики ідеологій стало не результатом внутрішнього осмислення шляху розвитку країни, а сліпим копіюванням західних зразків [3, с. 165]. У вітчизняних експертів думки щодо наявності ідеології різні: 75% експертів вважають, що партії повинні мати певну ідеологію, на основі цінностей і принципів якої формуються партійні та передвиборні програми. 6% експертів поділяють думку, що ідеологія не є обов'язковою, партія може формувати власні програми відповідно до політичної доцільності. 13% вважають прийнятними обидва підходи [4].

Однак, щодо ціннісної наповненості ідеології існуючих сьогодні українських політичних партій, нам представляється, що вона повинна являти собою ранжування найбільш значущих суспільних проблем, які потрібно розв'язати в першу чергу, роз'яснення причин їх існування, їх сутності, а також способів, етапів та принципів їх розв'язання. Крім того, є закономірним, що партії в силу свого іманентного призначення є не тільки носіями, а й генераторами ідеологій, світоглядів і політичних ідей і цінностей, спрямовуючи свою діяльність на досягнення «великих цілей». Попри те, що суттєве значення для втілення партійної ідеології мають програмні принципи політичних партій, слогани, бренди, їх іміджі тощо, найважливіший вектор в цьому контексті — діяльність сучасних партій саме як організаторів ідеологічного і політичного життя. Бо цілком очевидно, що робота над подальшою розбудовою демократичної України потребує не лише кваліфікованих трудових ресурсів, але й усталених ідеологічних переконань.

В основі організації ідеологій повинні лежати моделі, що включають в себе такі категорії, як критерії участі, дії, цілі, норми, соціальні позиції, які здатні корелювати ключові виклики сучасній Українській державі. У цих категоріях міститься важлива інформація, необхідна для визначення групи приналежності, її взаємин з іншими групами, і, головне, відповідь на питання — хто ми є і які цілі й цінності лежать в основі нашої діяльності?

Партії, які транслюють конструктивну стратегію і конкретні політичні цінності, мають істотну перспективу проявитися на поле узгодження інтересів політичних інститутів, державних організацій, громадських об'єднань. Саме це повинно працювати на формування національної безпеки України, як на необхідну соціальну якість суспільства, що вимагає і нових політико-управлінських технологій, форм і методів.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Фелдман С. Ценности, идеология и структура политических установок [Текст] / С. Фелдман // Политическая психология: Хрестоматия / Сост. Е. Б. Шестопал. — М. : Аспект Пресс, 2007. — С. 132–137.
2. Корнієнко В. О. Партійна ідеологія: система цінностей, або синдром «суспільної кататонії»? [Текст] / В. О. Корнієнко, С. Г. Денисюк, О. В. Буряченко // Гілея : збірник наукових праць [гол. ред. В. М. Вашкевич]. — К. : ВІР УАН, 2017. — Вип. 117. — С. 253–260.
3. Політологія для вчителя : навч. посібн. для студ. педагогічних ВНЗ / за заг. ред. : К. О. Ващенко, В. О. Корнієнко. — К. : Вид-во імені М. П. Драгоманова, 2011. — 406 с.
4. Перспективи розвитку політичних партій і партійної системи, модель майбутньої партії // Національна безпека і оборона. — 2015. — № 6–7. — С. 101.

**Корнієнко Валерій Олександрович** – кандидат історичних наук, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри суспільно-політичних наук, академік Української Академії політичних наук, м. Вінниця, e-mail: [valkorney@mail.ru](mailto:valkorney@mail.ru)

**Valerii Kornienko** – Ph.D., Doctor of Political Sciences, professor, head of social and political sciences, academician of the Ukrainian Academy of Political Science, the city of Vinnitsa, e-mail: [valkorney@mail.ru](mailto:valkorney@mail.ru)